

Ömer Faruk Çolak

ofc1962@yahoo.com

TCMB'NİN KARARLARI VE BANKALAR

GİRİŞ

Bugün yine tartışılan sektör konumuna gelen bankacılık sektörü, 2001 yılı krizi sonrası getirilen önlemlerle bilanço yapısını güçlendirdi/güçlendirmek zorunda kaldı. Özellikle sermaye yeterlilik oranının yasal oranının üzerinde bir düzeye yükselmesi, sektörün aktif büyüklüğünü ve sektöre olan güveni artırdı. Bu durum bankaların hareket alanını da genişletti.

Bankacılık sektörünün istikrarlı bir yapıya kavuşmasında regülatör kurumun BDDK'nın, yapısal düzenlemeler konusunda 2001'den bu yana büyük ölçüde belirlenmiş olan kurallara bağlı kalması önemli rol oynadı.

Tüm bu olumlu gelişmelere karşın, sektörün bugün ulaştığı aktif büyüklüğü ve karlılık düzeyindeki en önemli

etkenler, 2003-2008 yılları arasında Türkiye ekonomisinin yüzde 5 düzeyindeki ortalama bir büyüme oranını yakalaması, enflasyon oranının yüzde 10'un altına inmesi ve ülkeye kısa vadeli yabancı sermaye akışının sürekliliği oldu.

Bu gelişmeler 2008 krizi ile kesintiye uğradı. Ekonomi 2009 yılında yüzde 4,6 oranında küçüldü. Ancak 2010 yılına Türkiye pozitif büyüme oranı ile girdi. İzlenen para politikası nedeni ile 2010 yılının son çeyreğinden itibaren TCMB, bankacılık sektörüne yönelik bir dizi politika değişikliğine gitti, sektörü yeni bir durum ile karşı karşıya bıraktı.

Geçtiğimiz bir ay içerisinde TCMB kanuni karşılık oranlarını (munzam karşılık oranlarını) ciddi oranda artırdı.

Üstelik bunu hem beklentilerin üzerinde bir oranda yaptı, hem de beklenilmeyen bir tarihte yaptı. TCMB karşılık oranlarını artırırken, politika faiz oranlarını değiştirmede.

Bu çalışmada ilk olarak 2010 yılı sonu itibari ile bankacılık sektöründeki mevcut durum ele alınacak, daha sonra TCMB'nin aldığı kararların sektör üzerindeki etkisi tartışılacak.

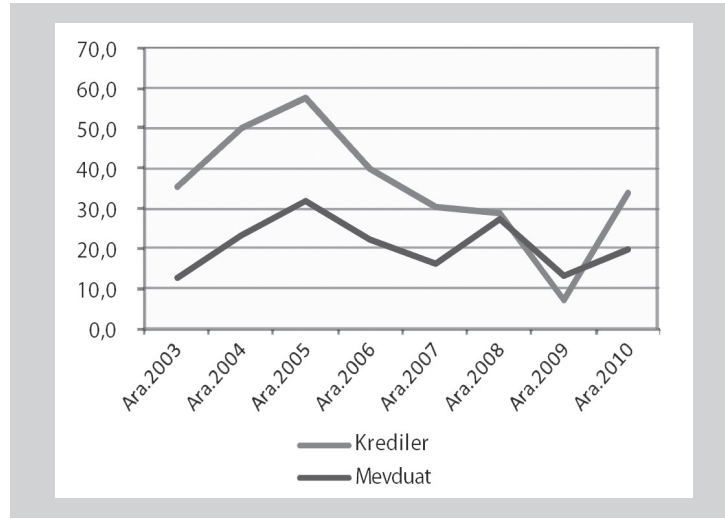
BANKACILIK SEKTÖRÜNDE MEVCUT DURUM

Bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü 2010 yılında yüzde 20,8 arttı ve 1.007,6 milyar TL'ye ulaştı. Banka guruplarına göre bakıldığında katılım bankaları 2010 yılında yüzde 28,9 oranı ile en yüksek aktif büyüklüğü artışını

sağladılar. Bu dönemde özel bankaların toplam aktifleri yüzde 20,3, kamu bankalarının toplam aktifleri yüzde 19,1 yükseldi.

Bankacılık sektöründe 2010 yılında toplam mevduat 2009 yılına göre yüzde 27 yükseldi ve 617 milyar TL düzeyine ulaştı. Mevduatın bankaların toplam fon kaynakları (pasif) içindeki payı yüzde 61,2 olurken 2010 yılındaki mevduat artışının nerede ise yarısı, yüzde 44'ü (40,5 milyar TL) yılın son çeyreğinde sektöre girdi. Bu artışta hükümetin kayıtdışı tasarrufun sisteme girmesine yönelik yaptığı düzenlemeler önemli etken oldu.

2010 yılında izlenen kur ve faiz politikası nedeni ile yabancı para cinsinden mev-

Şekil 1.

Krediler ve Mevduatın Yıllık Artış Oranları

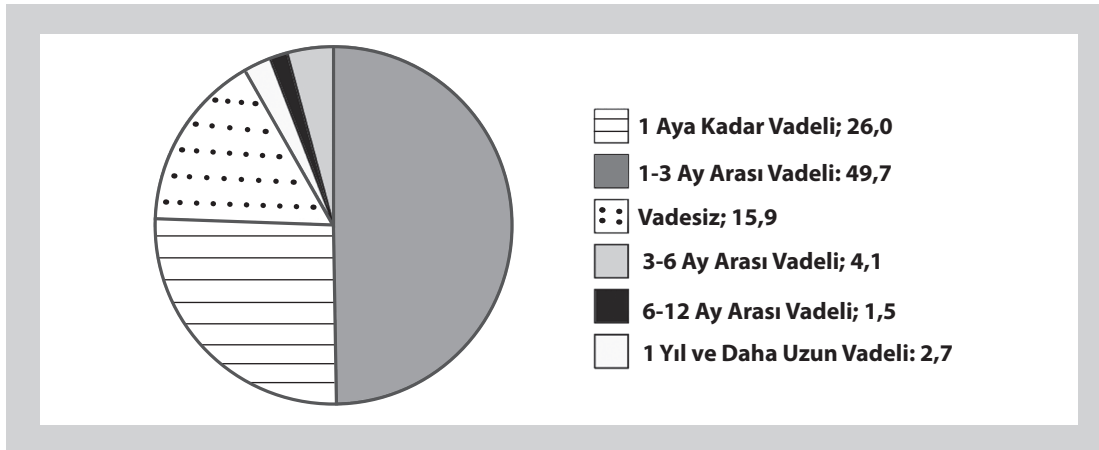
Kaynak:

www.bddk.org.tr

durum Türkiye yönelik Carry Trade'in de temel nedenidir.

Bankacılık sektöründe faiz oranlarının düşmesine rağmen 2010 yılında da toplam mevduatın yüzde 91,6'sı va-

net faiz marjını yüksek tutma olanağını elinde tutmak istemesi nedeni ile bankaların uzun vadeli mevduat toplamada isteksiz davranmaları.

Şekil 2.

Mevduatın Vade Yapısı (%)

Kaynak:

www.bddk.org.tr

duat (DTH) artışı yavaşladı. 2010 yılında DTH'daki artış yüzde 2,9 oldu (bu da 3,4 milyar dolarlık bir artışa denk gelmekte). Bunun temel nedenini yurtdışından gelen kısa vadeli sermayenin bir kısmının yüksek TL faizi nedeni ile dövizden TL'ye dönüştürülerek mevduat olarak bulundurulmasıdır. Burada yüksek faiz oranı ile kastettiğimiz olgu Türkiye'deki faiz oranı ile yurtdışı faiz oranı arasındaki farkın yüksek olmasıdır. Mart 2011 itibari ile Türkiye'de 3 ay vadeli mevduat faiz oranı yüzde 6,5-7 bandında iken bu oran Japonya'da yüzde 0,30 bandında seyretmektedir. Bu

desiz ve 3 ay kadar vadeli mevduat ağırlıklıdır. Türkiye'de uzun yıllardır mevduatın vade yapısı 30-60 gün arasında sıkışmış durumda. Enflasyon oranını yüzde 10'un altına düşmesi, döviz kurlarının uzun süredir istikrarlı olmasına rağmen bu yapı değişmemiştir.

Mevduatta vadenin kısa süreli olmasının altında temelde iki neden yatmaktadır:

- Ekonomide belli bir istikrar sağlanmasına rağmen tasarruf sahipleri uzun vade konusunda yeterli güvene sahip değildir.
- Bankacılık sektörünün vade farkını kullanarak

Sektörün bugün ulaştığı aktif büyüklüğü ve karlılık düzeyindeki en önemli etkenler, 2003-2008 yılları arasında Türkiye ekonomisinin yüzde 5 düzeyindeki ortalama bir büyüme oranını yakalaması, enflasyon oranının yüzde 10'un altına inmesi ve ülkeye kısa vadeli yabancı sermaye akışının sürekliliği oldu.

2010 yılında da uluslararası piyasalarda faiz oranı yüksek olan gelişmekte olan ülkelere likidite akımı devam etti. Bu yapılanma nedeni ile Türkiye'deki bankalarda sendikasyon kredisi olarak, ya da menkul kıymetleştirilmeye giderek yurtdışından rahatlıkla fon sağlayabildiler. 2010 yılında bankalar bu yolla yurtdışından 23,4 milyar dolar kredi temin ettiler. Bu hızlı kaynak edinimi nedeni ile sektörün toplam yabancı kaynakları içinde sendikas-

Bu artışa rağmen bankalar yine de sermaye yeterliliği konusunda temkinli davrandılar ve sermaye yeterliliği rasyolarını ortalama olarak yüzde 18,9 düzeyine tuttular.

2010 yılında Türk Bankacılık Sektörünün kredi hacmi yüzde 33,9 oranında artarak, toplam aktifler içindeki payı yüzde 52,2'ye, plase edilen kredi tutarı da 525,9 milyar TL düzeyine yükseldi. Sermaye guruplarına göre kredi hacmini en çok kamusal

KREDİ HACMİNDEKİ ARTIŞ 2010'DA SORUNLU KREDİLERİ ARTIRMADI

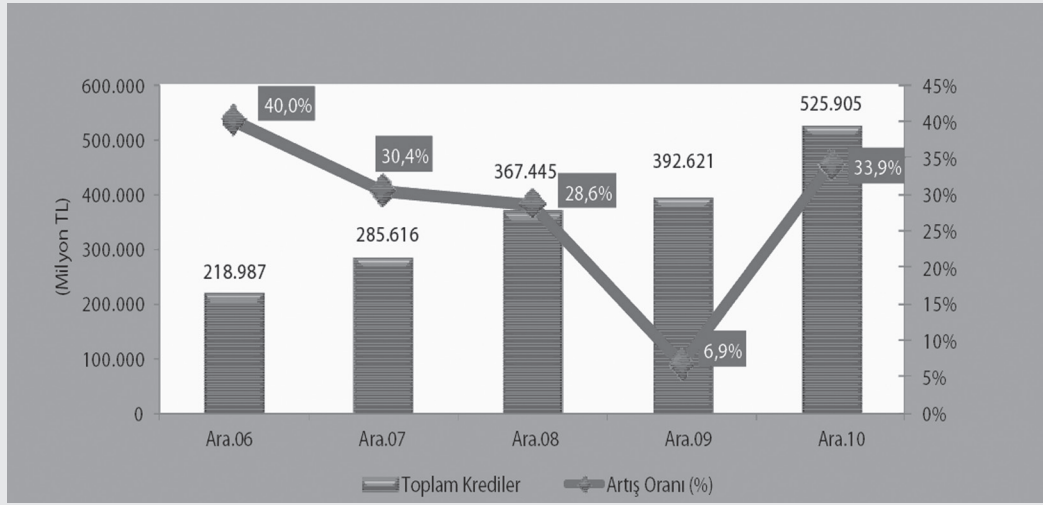
2010 yılında sorunlu kredi oranı düşmeye devam etti. 2009 yılında kredilerin takibe dönüşüm oranı yüzde 5,3 iken, 2010 yılında yüzde 1,7 oranında azalarak yüzde 3,7'ye geriledi, bunun sonucunda takibe dönüşen kredi hacmi 19,9 milyar TL'de kaldı. Takipteki alacakların düşüşünde bilanço aktifinden

Şekil 3.

Yıllar İtibarıyla
Toplam
Kredilerin
Gelişimi

Kaynak:

www.bddk.org.tr

yon kredisi ve menkul kıymetleştirme yolu ile sağlanan kaynakların payı yüzde 4,1'e ulaştı.

Sektörde yer alan 49 bankanın 21'inin kârı 2010 yılında düştü. Sektör net faiz marjındaki daralmaya rağmen, aktif kalitesindeki iyileşme ve faiz dışı gelirlerinin artması ile kârlılık düzeyini yüksek tutabildi.

sermayeli bankalar artırdı. Kamu bankalarının kredi hacmi 2010 yılında yüzde 42,3 yükseldi. Özel sermayeli bankalar kredi plasmanı yüzde 33,8 büyüdü.

2010 yılında ulusal para cinsinden (TL) krediler yüzde 33,2 artarken, yabancı para cinsinden kredilerdeki büyüme oranı yüzde 31,6'da kaldı. Kredilerde 2009 yılının son çeyreğinde başlayan artış eğiliminin tüm kredi türlerinde 2010 yılında da devam etti. 2010 yılında kredi hacmi 133,3 milyar TL artarken, bu kredi plasmanın yüzde 36,6'sına denk gelen 48,8 milyar TL kurumsal krediler, yüzde 32,1'ine denk gelen 42,8 milyar TL'si bireysel krediler ve yüzde 31,3'ü yani 41,7 milyar TL'si KOBİ'lere kullanılan krediler oldu.

silinen ve satılan alacakların önemli payı bulunmakta. Doğal olarak bu durum bankaların aktif kalitesini artırdı.

2010 yılında takipteki alacaklar içinde ilk sırayı yüzde 37,2 ile bireysel krediler almakta. Bu krediyi yüzde 32,8 ile kurumsal-ticari krediler ve yüzde 29,9 ile KOBİ kredileri izlemekte. 2010 yılında bir önceki yıla göre kurumsal-ticari kredilerin toplam canlı kredilerdeki payı yüzde 2,3 oranında azalırken, takipteki alacaklardaki payı yüzde 2,3 arttı.

Sektörde yer alan 49 bankanın 21'inin kârı 2010 yılında düştü.. Sektör net faiz marjındaki daralmaya rağmen, aktif kalitesindeki iyileşme ve faiz dışı gelirlerinin artması ile kârlılık düzeyini yüksek tutabildi.

	Aralık 2009	Mart 2010	Haziran 2010	Eylül 2010	Aralık 2010
Kredilerin Takibe Dönüşüm Oranı (*)	5,3	4,9	4,4	4,3	3,6
Sermaye Yeterliliği Rasyosu	20,6	19,9	19,2	19,3	18,9
Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranı (*)	80,6	82,1	84,4	86,7	88,5
Aktif Kârlılığı- ROA (Dönem Net Kârı/Ortalama Aktifler) (**)	2,6	3,0	2,8	2,6	2,4
Özkaynak Kârlılığı- ROE (Dönem Net Kârı/Ortalama Özkaynaklar)(**)	22,9	24,7	23,4	21,1	20,0
Serbest Sermaye/Toplam Aktifler	9,6	9,9	9,6	10,1	9,9
Toplam Aktifler / GSYİH	87,5	87,3	88,7	87,4	

(*) Finansal Kiralama Alacakları ve Brüt Takipteki Alacaklar kalemleri kredi bakiyesine dahildir.
(**) Mart 2010, Haziran 2010 ve Eylül 2010 dönemlerine ilişkin oranlar yıllık değerlerdir.

Tablo 1.

Bankacılık
Sektörüne
İlişkin Seçilmiş
Rasyolar

Kaynak:

www.bddk.org.tr

Küresel krizin başında hemen hemen pek harekette bulunmayan TCMB'nin Kasım ayından bu yana izlediği aktif para politikası birçok kesimi şaşırttı, hatta tepki topladı. Elbette en büyük tepki bankalardan geldi.

TCMB BANKALARDAN NE İSTİYOR?

Küresel krizin başında hemen hemen pek harekette bulunmayan TCMB'nin Kasım ayından bu yana izlediği aktif para politikası birçok kesimi şaşırttı, hatta tepki topladı. Elbette en büyük tepki bankalardan geldi.

TCMB'yi pasif para politikasından aktif para politikasına geçiş yapmasının altında yatan nedenler şunlar:

- Ekonomide büyüme oranının TCMB'nin beklentilerin üzerinde olması. Nitekim bu kararlar sonrası açıklanan 2010 yılı son çeyrek büyüme oranı yüzde 9,2 geldi, yıllık büyüme oranında yüzde 8,9 oldu.
- TCMB büyümenin kendisi kadar büyümenin finansman yönteminden de rahatsız oldu. Büyüme daha fazla cari açık veri-

erek sağlandı. Bu mekanizmanın açılımında ise, bankaların plase ettikleri kurumsal ve bireysel krediler temel rol oynadı. Nitekim 2010 yılında Türk Bankacılık Sektörünün kredi hacmi yüzde 33,9 oranında arttı.

- TCMB kredi hacmindeki bu artışın kaynağının izlediği enflasyon hedeflemesi politikasının sonucunda oluşan faiz oranında kaynaklandığını bilmekte. Buna rağmen faiz oranlarını kendisi artırmak yerine bankaların bunu yapmasını istiyor. Bunu da doğrudan bir yolla değil, kanuni karşılık oranlarını artırarak yaptırmak istiyor. TCMB artan faiz oranlarının da kredi talebini kısacağı, kredi talebi kısılınca da yurtiçi talebin daralacağını, böylece büyüme oranının düşeceğini düşünüyor. Büyüme oranını düşürmek istiyor, çünkü TCMB'nin izlediği enflas-

yon hedeflemesi modeli bunu zorunlu kılıyor.

- TCMB'nin bu kararları alırken, bir teknik ayrıntıya daha girdi. Sadece kanuni karşılık oranlarını artırmak ile kalmadı, aynı zamanda mevduatta vadeyi uzatmak için, uzun vadeli mevduat hesaplarına uygulanan karşılık oranlarını daha düşük oranda tuttu. Böylece bankaların fon kaynak yapısında vadenin uzayacağını düşündü. Bunu yaparken bir başka şeyi daha planladı, Türkiye'ye gelen sermayenin vadesinin de bu yolla uzayacağını bir anlamda sıcak paranın ılayacağını düşündü. Çünkü TCMB 2010 yılının sonuna doğru TL'nin aşırı değerli olduğunu, bunun nedeninin uyguladığı enflasyon hedeflemesi neticesinde artan kısa vadeli sermaye girişi olduğunu, örtük olarak kabul etti.

- Bunun sonucunda da enflasyon hedefinin dışında TCMB'nin artık bir de finansal istikrar hedefi olduğu açıklandı.

SONUÇ

Bankaların esasında TCMB'nin aldığı kararlara başlangıçta sert bir karşı çıkışları yoktu. Şu andaki karşı çıkışın temel nedeni kanuni karşılık oranlarının beklenenden daha büyük oranda olması ile kanuni karşılık oranlarına TCMB tarafından ödenen faiz oranının sınırlanması daha doğrusu uygulamadan kaldırılmasıdır.

Nitekim söylediğimiz çerçevede bankacılık sektörünün temsilcileri ile TCMB ve ekonomiden sorumlu bakanın karşılıklı suçlamalar arka arkaya geldi. Şu an için ekonomi kamuoyunun aklında bir bu tartışma, bir de kurumlar arasında uyumun zayıfladığına ilişkin saptamalar kaldı. Burada şunu da vurgulamamız gerekli, ekonomi polisiye önlemleri, tehditleri hep reddetmiştir. Bu olgunun da akıllarda kalmasında fayda var.

KAYNAK

BDDK, 2011, Türk Bankacılık Sektörünün Görünümü, Aralık 2010, www.bddk.org.tr

*Burada şunu da
vurgulamamız
gerekli, ekonomi
polisiye önlemleri,
tehditleri hep
reddetmiştir.
Bu olgunun
da akıllarda
kalmasında fayda
var.*